

CENTRAL INDIA CONVENTION ON MILLETS

||श्री अन्न ||

Jointly Organized By

National Institute of Women, Child and Youth Development (NIWCYD)

&

Visvesvaraya National Institute of Technology,

Directorate of Cotton Development (Ministry of Agriculture & Farmers

Welfare, Govt. of India) ,

Bharat Tech Foundation,

Think India-VNIT Chapter

DURATION	TEAM OF MILLET ACTORS	PLACE
<p>15th & 16th Feb.2023</p>		<p>VNIT, Nagpur</p>
		

CENTRAL INDIA CONVENTION ON MILLETS

Nutri-Cereals for Nutritional Security "SHRI-ANN"

Special Attraction

Mrs. Ujjarobai Kewtiya

Crusader for forest conservation and other women of her village are now ambassadors to promote the varieties of millets grown by tribal

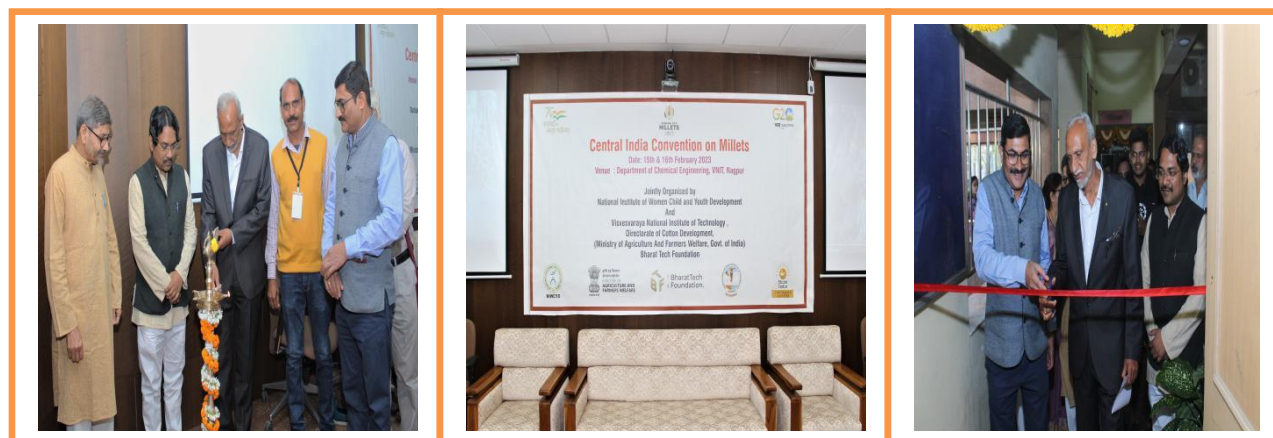
She raised her voice against the destruction of tribal foods including 42 types of wild vegetables, 18 types of tubers, 12 types of mushrooms and 42 species of wild fruits, and stopped forest fires and deforestation.

She protected and conserved 1500 acres of forest by setting up mass movement with 5000 tribal women.

CENTRAL INDIA CONVENTION ON MILLETS

Introduction

The 2 days residential Central Convention on ("Shri Anna") Millets is organized through the initiative of the department of chemical engineering VNIT and NIWCYD Nagpur with active support of Directorate of Cotton Development (MoA & FW-GOI), Bharat Tech Foundation & Think India-VNIT Chapter. The Convention is inaugurated under the chairmanship of Dr. Pramod Padole –Director, VNIT, Nagpur along with active participation of District Administration of Dist-Dindori- GoMP, Officials of related departments, Scientists, Subject Experts, Farmers and Women's representatives, Dieticians, Service providers, Market players& Press Reporters. In these 2 days convention, various informative sessions were conducted under the mentorship of Govt. Officials, Research Scientist & Subject Experts. Action Millet Group, Merino Innovation Centre VNIT & Staff of NIWCYD has been taken very keen efforts to make the convention successful and meaningful by organizing Millet Food Fair cum Exhibition. The chief functionaries of 10 FPOs from Maharashtra, Madhya Pradesh & Chhattisgarh, who represents @ more than 10000 millet grower were participated. The special attraction of Convention was participation of PVTG Leader & Her team, Mrs. Ujjiyarobai Kewtiya who is social activist and inspiration for tribal & of more than 5000 tribal women from the Dindori district of Madhya Pradesh.

Key Purpose: -

Conservation of Local Millet Varieties/seeds & Promotion for Millets cultivation and Market Supply Chain Development through the women & farmer organization and building the network of like-minded stakeholders for the advocacy, research & technologies with respect to International Millet Year 2023.

Key Objectives of Convention: -

- To Review the Millet Policy & Strategy of Govt. for millets promotion.
- To Know the Unknown about Millets (Why Millets?)
- To share & exchange the experiences of Millet Growers, Scientist & Thematic Experts.
- To Generate the awareness among the representatives of farmers & mobilize them on importance of millets conservation for nutritional & food security.
- To develop the chain from “Farm to Fork”.
- Institutional Capacity Building to take action for conservation and promotion of Millets and its traditional seeds.
- To make ready the millet producer for adoption of Good Agricultural & Post-Harvest Management Practices (Backward & Forward Integration). The resource mobilization for infrastructure development.
- Advocacy for Network Building to do the collective work & action to develop Millet Culture & Publicity Campaigns.
- Way Forward & Agreed Action with Role of Individuals & Submit the outcomes of deliberation during convention to Ministry of Agriculture & FW-GOI & Ministry of Food Processing Industry-GOI as Policy Recommendations for effective promotion of Millets.

Collaborations:-

1. Primary Stakeholders-(FPOs & SHG Federation as a representatives of farmers & women respectively)
2. Secondary Stakeholders-(Line Department & Service Providers)
3. Tertiary Stakeholders-(Research Scientist & NGO Network+ IIMR+ Technology Institutions)

				
NIWCYD	VNIT	VNIT-MAG	DCD-MOA	ICAR-IIMR
				
FPO-MH	FPO-CG	CMRC & FPO MP	FPO-MH	FPO-MH

Facilitation

VNIT:-

Visvesvaraya National Institute of Technology Nagpur is a public technical university located in the central India city of Nagpur, Maharashtra. Established in 1960, the institute is among 31 National Institutes of Technology in the country.

With institutional perspective plan for millet promotion, VNIT will develop a model of millet recipe. VNIT in association with 242 hotel management colleges across the country will soon develop a "Shri Anna" (Nutri-cereals) recipe model. Through the platform "Think India", coarse grain recipes from all over the country will be collected and published in the form of a book and millet recipe competition will be held at VNIT on the upcoming International Women's Day.

NIWCYD:-

National Institute of Women Child & Youth Development (NIWYD) is a non -government organization working for the poor, tribal and other underprivileged sections of the society living in the rural and forest villages. Organization's mission to protect and conserve the local ecology has given birth to various participatory actions jointly with community based institutions in Particularly Vulnerable Tribal Group (PVTG) Baiga in the Baigachak (Cluster of 52 forest villages) area of Madhya Pradesh.

NIWCYD started its activities in Baigachak area with a preliminary focus on the food security of the tribal families. In the present situation the Organization have promoted more than 6000 women self help groups, nearly 3000 farmers primary producer's group and their federations. The organization given priority to strengthen the Village Institutions (Farmer Interest Groups, Women SHG, FPOs, Millet Producers, Child Group, SMCs, Adolescents Groups, Frontline Health Workers , AWW , ASHA worker) in order to Holistic Rural& Community Development.

The organization having their presence in 6000 poorest & vulnerable villages of Tribes, Small Pockets from pan India , covering the 4 states i.e. Madhya Pradesh, Maharashtra, Chhatisgarh & some part of Uttar Pradesh.

Organization working on millet promotion and traditional seed conservation since its inception in Baigachak area for PVTGs and formed 3 FPOs & 1 SHG Federation who is working to increase the area of cultivation by procuring produce of millet producers and processing for millet Bi-products. In Maharashtra and western region, organization too formed 5 millet based FPOs in assistance of SFAC New Delhi and started basic interventions to conserve the seed with adoption of advance scientific method & technologies.

Ministry of Agriculture & Farmer Welfare ,Govt. Of India:-

The initiatives of Government of India in association with the States to create awareness for use of Millets for health benefits in India at Global level, for better remuneration to the farmers, protection of resources (soil and water) and creation of direct and indirect employment.

The collective Role for the millet promotion with Seven Sutra's are-

1. Awareness Creation- Branding, Labeling, & Promotion
2. Nutrition and Health Benefits
3. Value Addition , Processing & Recipe Development
4. International Outreach of millets
5. Entrepreneurship / Start-up/ Collective Development
6. To Enhance the production & productivity
7. Policy Interventions for mainstreaming of millets

YES!!..We Promised Ourselves To Bring The Change In Lives of Farmers & Millets in dishes.

Mentor sessions (Topic & Learning)

Dr. Pramod Padole- Director VNIT Nagpur

He noted & assured:-

- VNIT is ready to co-operate for millet processing Industry by integrating the traditional knowledge and technology of Millet
- The institute has formed the Millet Action Group for R &D support
- Dept of Chemical Engineering, Merino Innovation Centre & Think India-VNIT Chapter taking initiative to make this endeavor as people movement.
- In the Canteen of VNIT, one millet menu will be there in the dish of students right now.

Dr. Rajendra Chapke- Principal Scientist- ICAR-IIMR Hyderabad

He said-“India has a hidden treasure of nutrition in the form of millet” & He focused on-

- Around 80% of human diseases are caused by wrong eating style and diet.
- India produces 20% of world’s total millets & Maharashtra is second after Rajasthan
- The importance of Millet, benefits, types, cropping system, modern cultivation methods, the use of hybrid and modified seeds.
- He pointed that; housewives should do the work of inculcating the taste of coarse grain on the tongue of the young; only then the new generation will be healthy and well-rounded.

Dr. A.L. Waghmare- Director-Cotton Development (MoA & FW-GOI)

He informed to the house about millets status in Global, India & Scheme Implementation & Steps taken/to be taken by GOI for promotion of millets in view of IYM2023.

1. Awareness Creation- Branding, Labeling, & Promotion
2. Nutrition and Health Benefits
3. Value Addition , Processing & Recipe Development
4. International Outreach of millets
5. Entrepreneurship / Start-up/ Collective Development
6. To Enhance the production & productivity
7. Policy Interventions for mainstreaming of millets

Mrs. Mitali Sethi (IAS)- Director-VANAMATI Nagpur.

She stated in her speech that- “In the course of globalization, the importance of coarse grains decreased”

- The contribution of women in agriculture is important
- She assured the organizers to organize a millet workshop at VANAMATI Nagpur and submit a proposal for imparting capacity building training to the farmers.
- She asserted that every factor in the decision-making process needs to be brought on a single platform to demonstrate the dietary importance of Millet.

Mr. C.R.Ahirwar- SDAO- Dept. of Farmer Dev.& Welfare , District Dindori-GoMP

He stated & described the role & initiative of PVTG women for the conservation of millet seed through seed bank and their love & affection for the promotion of traditional treasure conservation in Baigachak area District Dindori, Madhya Pradesh.

Women Federation has been started to supply the millet to 400 Anganwadis & GoMP noticed their big achievement to motivate

Dr. Sachin Mandavagane- HOD Chemical Engineering, VNIT Nagpur

“VNIT has been formed a Millet Action Group”

He stated in his opening speech, the purpose of this Central India Convention is not limited to discussion but for the collective action of stakeholders to accomplish the goal of IYM 2023 with perspective plan. In this direction, VNIT has taken the initiative on to coarse grain (Millets) recipes & planned to connect 242 Hotels Management Colleges of the country with VNIT and Implement the training program.

Mr. R.K.Malviya- Chief Functionary-NIWCYD Nagpur.

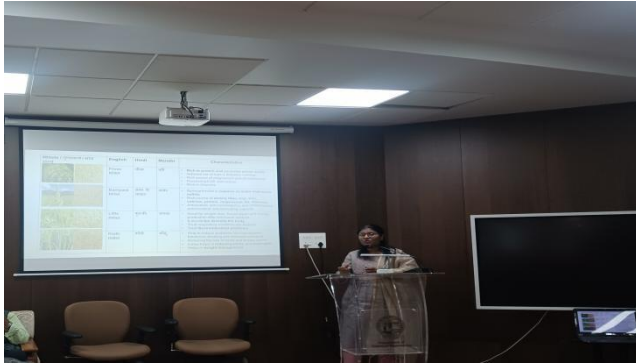
“Conservation of Traditional Seed of Millet are necessary by Establishing Seed Bank”

The central government has undertaken a seven-pronged mission to restore the coarse grain to its former glory.

We are as NGO, working in this sector since 32 years with like-minded network partners and submitted our representations to Govt. of states and central for the conservation of traditional millet and to increase its cultivation with better agronomic practices and developing infrastructures for value addition through established FPOs & SHG Federation. The farmers organization should preferred under the mission of millet .

Millet Producers & Experts Views

Dr. Shweta Deotale- Research Officer- Merino Innovation Centre VNIT Nagpur

She introduced about the nutritional values of millets. She compared the Health Benefit of millets with other food crops.

Dr.R.B.Thakare-International Consultant-Agri. Research & Agro. Forestry

He stated the importance of “Shri Ann” as climate Resilience crop & as food chain security

Dr. V. Shridhar- Sr. General Manager- VMDDP (NDDB) Nagpur

He explained on uses of Millet as nutritional Cattle feeds & Role of NDDB to market the Millet feed

Dr. S.B. Kawitkar- HOD , College of Veterinary Nagpur.

He guided on animal husbandry services and Rearing of high quality milking animals.

Dr. K.C. Malhotra- Ex-Director, Indian Statistic Institute Kolkotta.

He stated status of millets at the international level

Mr. Vijay Mule- FPO Director

He brought attention of forum on the ground realities of farmer regarding the inadequate infrastructural facilities

CENTRAL INDIA CONVENTION ON MILLETS

Historical Perspective of Millets

Millets are Ancient Grains for a Healthy Nature & Healthy Human Generation. Millets have been a part of the Indian food basket for hundreds of years. They are deeply ingrained in our food systems, culture & traditions. They find mention in religious texts and are a part of many traditional Indian practices. In the Indian sub-continent, millets were used as a staple in most households prior to the Green Revolution.

Indian Government declared the millet promotion as “People Movement “and has been a leader in millet movement and showing the way to the rest of the world for potential of millets. Research and work have done on millets in India have also shown the positive impact and usefulness of millets in dealing with mal-nutrition, management of diseases like diabetes, heart conditions, anemia as well as their climate resilience and contribution to nutrition security.

Cultural customs also reflects the prevalence and usage of millets. Millets are used for fasting purpose, songs sung by women during sowing and harvest times mention millets and in many communities, they were also used to bless the bride and groom during marriage ceremonies.

(Source-Yojna-Millet-Pallavi Upadhyay)

International Millet Year 2023 (Policy, Plan & Program)

The Hon'ble Prime Minister of India, Shri Narendra Modi has also shared his vision to make IYM 2023 a 'People's Movement' alongside positioning India as the 'Global Hub for Millets'. 'Millets' were among the first crops to be domesticated in India with several evidence of its consumption during the Indus valley civilization.

The U.N. General Assembly in his 75th session adopted a resolution, sponsored by India and supported by more than 70 countries, declaring 2023 as the International Year of Millets. The resolution is intended to increase public awareness on the health benefits of millets and their suitability for cultivation under tough conditions marked by climate change.

Millets have been an integral part of our diet for centuries. In addition to a plethora of health benefits, millets are also good for the environment with low water & input requirement. With the aim to create awareness and increase production & consumption of millets, United Nations, at the behest of the Government of India, declared 2023 the International Year Millets.

Existing Situation:-

Although these miracle grains were traditionally a part of our food platter across the length and breadth of country, their presence in our food plates reduced significantly over the years due to a multitude of factors. Socio-economic dynamics resulting from the hardy nature of the crop, relegated them to be the grain of the poor. They grow without much input and even in the worst of lands. As a result, they were looked down upon. With growing support for wheat and rice and easy availability, people moved easily to them due to a desire for upward mobility. In fact, in many places millets have been systematically discouraged from cultivation. All of these factors led to steady decline of millets from our diverse food plates. At present, production is limited because millets are being grown only in certain pockets. Processing facilities for value addition to millets are also limited. **Times of India taken notice of the sensitive statement quoted by Mrs. Ujjiyarobai Kewatiya-“Trader brings soap, oil, other goods; we trade it for millets”**. TOI highlighted the ground reality of PVTGs exploitation by the middleman in given news that valuable nutritious food crop is purchasing by exploitative manner. Mrs. Ujjiyarobai & TOI says more about the existing situation to bring attention the of Govt to change this.

Need

In the post-COVID era, there has been a renewed interest in eating healthy and millets are increasingly finding favor amongst many. The last two years have seen an upswing in the interest & conservation around millets. The Prime Minister of India in the UN Assembly put forth and spoke about the pandemic and stressed the importance of making millets a future food option due to its health benefits, climate resilience and potential for food security. Despite this, there is significant need to work on awareness and consumptions of millets, both within and outside the country.

Myths & Misconception about millets still continue to be widespread. The studies by researcher show that there is a significant gap between people who were health conscious (91%) and those who were sure millets are healthy (40%). In rural India, the challenge continues to be the socio-economic view on consuming millets which discourages widespread consumption.

Millets being naturally Gluten Free and nutritious. To increase the demand and make them a regular food option, mission mode campaigning is required which not only encourages people to move towards millets but also counters the myths and misconceptions as well as demystifies their cooking.

Scope & Opportunity:-

- Fast growing market in consumption of fast food
- Genesis of different recipes & Cuisine in food and RTU & RTC products
- Government, Start-up, Hotels, Chefs and even home Chefs have been instrumental in reviving the interest in millets and there is huge scope in food service industry.
- State and Central Govt's promotional scheme for Food processing enterprise development
- Gluten Free value added products made from millet can be developed for the export market.
- Millets are also the right fit for those consumers who are vegetarian and prefer the gluten free diet in their dish due to high nutritional values.
- International millet year 2023 & National millet year 2018 (provisions & policies)
- Value & supply chain development (infrastructure facilities & liaisoning & marketing channel)
- Water & climate resilient crop (application of better agronomic practices in support of agronomist & MoA & FW, Central & State)
- Characteristics of millets (medicinal & nutritional)- (support of scientist & subject experts+ dieticians)

Millet Stall Exhibition & Food Festival:-

Millet mix prepared by VNIT researchers was relished by the students at the "Shri Anna" convention.

SHG & FPO from Maharashtra, Madhya Pradesh & Chhattisgarh organized a stall of various types of millets and their nutritional bi-products.

Ragi, Kutki, Kangani, Rala and Sava are included in the healthy mix of RTU start up created by young researchers of VNIT. Using it you can prepare any delicious, crunchy, salty and fermented Edli Dosa to Bhaji, Vada Chakali or Vaidarbhiya Sambhar Vadi to Diwali Shev, Chakli, Chivda. So you can make any sweet from nutri mix including ragi, kutki, kangani, rala, sava and millet and enjoy a healthy sweetness.

Way Forward & Recommendations

- Reflection & Promotion of Dindori model (Madhya Pradesh) of Millet Seed Bank in the country for Conservation & promotion of traditional varieties/ seeds of millets. The NIWCYD is a Resource Institution of FPOs in Nutri-cereals (Millets) under NFSM in Maharashtra.
- The Government of India should make it compulsory to include Millets in the mid day meal in Anganwadis and schools.
- Bringing all millets under MSP umbrella.
- Establishment of millet Common Facility Center at FPO & SHG Federation level for value addition through infrastructure development. Benefits of Central & State Govt. Schemes should be preferred & promote for employment generation for unemployed youths & rural, tribal SHG Women.
- Training programs for capacity building of farmers & extension personals.
- Infrastructure facilities for processing, storage, value addition & marketing. It is strongly recommended that, One Village One Millet Milling & De-hulling Machine should be there which would be run by active women SHG for Drudgery Reduction of women.
- Bridging the yield gaps between FLDs & Farmers practice.
- Group farming of millets to protect the crop from biotic stress (birds).
- Reducing mono-cropping (promote intercropping/multi-cropping) to save soil and crops.
- Govt. should pass order & circular to include one menu of millets in the meal for those institutions where students are residential in Hostels, Schools & Colleges.
- Special drive for revival of area where these millets were grown before.
- There are many FPOs promoted in tribal and rural areas of India who may play crucial role to organize the farmers for millet cultivation. Support mechanism for those FPOs which is formed for millets by assessing them.
- Promotion of SMEs with special subsidies offers for value added products / recipes.
- Processing on waste of millets (Straws etc) by introducing new Technology to value added it as cattle feed during off season of fodder.
- Awareness drive for farmers, students and youths from rural and urban about IYM & for the conservation and promotion of millets.
- To promote millets for exports as it is organically produce with low inputs.
- Awareness generation (drives & campaign mode) for benefits of millets & crop diversification from exploitative crop to millets
- Campaign against corporate culture (commerciality rather than originate and quality concern)
- ICAR-IIMR recommended varieties of millets to be brought under seed chain for multiplication and area expansion.

- Inclusion of dieticians & Professionals in advocacy
- Outlet for millets products at town level/metro city. It is recommended to establishing Millet Parlor & Outlet, giving preference to Youths & Rural women.
- Primitive may play important role to disseminate the traditional knowledge on millets
- Procedural conservation of tribal community involved in millets
- Need of organized work by developing 3 tier systems that will work in manner with Joint Action Plan.
(3-Tier System- **CBOs** (FPO/SHG Fed.)- **GO** (Line Dept.)- **CSN** (NGO/TC/TI/R&D))
- Process for documentation of best practices in millets.

Mission Millet

Role of Stakeholders

FPO/SHG Federation

- Organizing millet producers & Formation of FIG
- Co-ordination & liaisoning with Local Govt. Officials to avail the benefit of schemes.
- Grant Application for relevant schemes of central & state Govt. under the mission millet
- Infrastructure development (Common Facility Centre)
- Awareness generation for multiplication of millet cultivation area among the farmers
- Seed bank development
- Seed treatment

NIWCYD

- Facilitator between collaborators & CBOs (Facilitator for FPO)

- Applicant for resource mobilization for millet producer group & FPO
- Project implementation as implementing agency
- Project monitoring and supervision, Advocacy & community mobilization
- Marketing support & network building
- Supply chain development
- Support in statutory compliance
- Process documentation

VNIT Nagpur: -

Support in Research, Science & Technology, Principal Investigators, Millet Action Group, Recipes, Product Design & Development.

Ministry of Agriculture & Farmer Welfare-GOI & State:-

Support for Better Agronomic Practices & in Project implementation

Collaborators & Partners

- **ICAR-IIMR Hyderabad: -**
Support in Seed selection & Supply, Cultivation Technology, FLDs, Promotional events, INM & IPM technology & Knowledge support.
- **NDDB:-**
Help in Milk marketing, Livestock development through National Livestock Mission, specially support for millet based nutritious cattle feeds
- **MAFSU:-**
Technical support for Millet Fodder development, Innovation & research.
- **VANAMATI, Nagpur:-**
Support in Training & Institutional capacity development of Farmers
- **CSN/NGO Partners:-**
Advocacy & Network building
- **Subject Experts:-**
Dissemination of experience & knowledge for better applications and implementation of mission
- **Manufacturer :-**
Plant & Machinery for production and allied advance technology
- **Karmayogi Consultancy Services Pvt. Ltd. Amravati:-**
Process documentation & Consulting services for assignments in consortium

In order to make this sustainable and truly manifest the spirit of the International Year of Millets 2023, it needs to become a mass movement. The millets should be the part of dish in daily meal and food plate.

Media Coverage

मिताली सेठी यांचे प्रतिपादन; 'श्री अन्न' अधिवेशनाचा समारोप

जागतिकीकरणाच्या ओघात भरडधान्याचे महत्त्व कमी झाले

लोकसत्ता खास प्रतिनिधी

नागपूर : भारतीय संस्कृतीत भरडधान्याचा समावेश होता. मात्र, जागतिकीकरणाच्या ओघात तो मागे पडला. याचे आहारातील महत्त्व पटवून देण्यासाठी निर्णय प्रक्रियेतील प्रत्येक घटकाला एकाच व्यासपीठावर आणणे गरजेचे आहे, असे प्रतिपादन 'वनामती' च्या संचालिका मिताली सेठी यांनी केले. धोरणे राबवणाऱ्यांनी जमिनीवरील वास्तविकता समजून घ्यावी, असेही त्या म्हणाल्या.

केंद्रीय कृषी कल्याण मंत्रालय, व्हीएनआयटी यांच्या संयुक्त

सात ठराव

समारोपीय सत्रात भरडधान्य पोषण आहाराला गतवैभव प्राप्त करून देण्यासंदर्भात सात महत्त्वाचे ठराव घेण्यात आले. हे ठराव केंद्रीय कृषी मंत्रालयासोबतच सार्वजनिक अन्न पुरवठा मंत्रालयालाही सादर केले जाणार असून त्या माध्यमातून भरडधान्याचा समावेश शिधापत्रिका स्तरावर करता यावा, यासाठी प्रयत्न केले जाणार आहेत.

विद्यमाने आयोजित 'श्री अन्न' यावेळी व्हीएनआयटीचे प्राध्यापक अधिवेशनाचा गुरुवारी समारोप डॉ. सचिन मांडवगणे, युसीडचे झाला. यावेळी सेठी बोलत होत्या. राजेश मालविय, कापूस विकास

'व्हीएनआयटी' 'सेसिपी'चे मॉडेल विकसित करणार

देशभरातील २४२ हॉटेल मॅनेजमेंट महाविद्यालयांशी संलग्निकरण करून व्हीएनआयटी लवकरच एक 'श्री अन्न' (भरडधान्य) 'सेसिपी'चे मॉडेल विकसित करणार आहे. 'थिंक इंडिया' या प्लॅटफॉर्मच्या माध्यमातून देशभरातील भरडधान्य 'सेसिपी'चे एकत्रीकरण करून त्याचे पुस्तक रूपात प्रकाशन केले जाणार असून येत्या जागतिक महिला दिनी व्हीएनआयटीमध्ये 'मिलेट सेसिपी' स्पर्धा घेणार आहे.

परिषदेचे संचालक डॉ. ए.एल. वाघमारे प्रामुख्याने उपस्थित होते. यावेळी डॉ. वाघमारे म्हणाले, भरडधान्याचा वितरण व्यवस्थेत समावेश करण्यासंबंधी सरकारने कापूस विकास संस्थेवर नोडल संस्था म्हणून जबाबदारी सोपवली आहे. त्यामुळे जमिनीवर काम करणाऱ्यांचे

प्रस्ताव सरकार दरबारी मॉडेले जातील. सरकारी, उपक्रम, कार्यालये आणि शैक्षणिक स्तरावरील उपाहारगृहांमध्ये मिळणाऱ्या अन्नपदार्थांमध्ये भरडधान्य पोषण आहाराचा समावेश केला तर त्याला राजाश्रय मिळेल, असे मत यावेळी राजेश मालवीय यांनी व्यक्त केले.

लोकमत समाचार

ज्वार-बाजरा हे पोषण आहार का खजाना राजेंद्र चापके का कथन, वीएनआईटी में मोटा अनाज पर राष्ट्रीय परिषद

नागपूर : भारतीय मिलेट्स अनुसंधान संस्थान (आईआईएमआर) के प्रधान वैज्ञानिक डॉ. राजेंद्र चापके ने कहा कि मनुष्य को होने वाली 80 प्रश वीमारियां गलत आहार और खानपान शैली से होती हैं. मिलेट्स यानी ज्वार, बाजरा, नाचणी जैसे मोटे अनाज में पोषक घटक बड़े पैमाने पर होते हैं. इस वर्ष अंतरराष्ट्रीय मिलेट दिवस मनाते हुए दुनिया ने पारंपरिक अन्न का महत्त्व समझा है. मिलेट्स के तौर पर पोषण आहार का यह छिपा खजाना भारत के पास है.

अंतरराष्ट्रीय मिलेट्स वर्ष 2023 के तहत विश्वेश्वरैया राष्ट्रीय प्रौद्योगिकी संस्थान (वीएनआईटी), कापूस विकास संचालनालय, कृषि व किसान कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार और भारत टेक फाउंडेशन की ओर से वीएनआईटी में राष्ट्रीय मिलेट्स परिषद हुई. इस दौरान वीएनआईटी के संचालक डॉ. प्रमोद पडोले, कापूस संचालनालय के संचालक डॉ. ए.एल. वाघमारे, केमिकल इंजीनियरिंग

वीएनआईटी में आयोजित राष्ट्रीय मिलेट्स परिषद को संबोधित करते डॉ. राजेंद्र चापके.

विभाग प्रमुख प्रा. सचिन मांडवगणे, किसान समूह सातारा के अध्यक्ष विजय मुले और न्यू सीड्स के आर. के. मालवीय आदि उपस्थित थे.

डॉ. चापके ने कहा कि मोटे अनाज की पैदावार कम हुई है. कीमत बढ़ गई है. इससे 60-70 प्रश गरीब लोगों के आहार में उनकी पहुंच मुश्किल हो गई है. हालांकि उत्पादन

बढ़ा तो कीमतें कम हो जाएंगी और कम दरों पर गरीबों को 'पोषण सुरक्षा' मिल जाएगी. दोसा, पिज्जा जैसे फास्ट फूड मिलेट्स के जरिये आसानी से बनाए जा सकते हैं. युवा पीढ़ी और महिलाओं पर मिलेट्स का प्रचार निरभर है. संचालन डॉ. इंद्रियता चक्रवर्ती और आभार प्रदर्शन डॉ. अनुपमा कुमार ने किया.

मिलेट्स प्रचार के सात सूत्र : वाघमारे

डॉ. ए.एल. वाघमारे ने मिलेट वर्ष के अंतर्गत मिलेट प्रचार के लिए केंद्र सरकार द्वारा बनाए गए सात सूत्र बताए. उन्होंने कहा कि दुनिया में 735 लाख हेक्टेयर में 891 लाख टन मिलेट्स का उत्पादन होता है. सर्वाधिक 20 प्रश यानी 138 लाख हेक्टेयर में 163 लाख टन उत्पादन भारत में होता है. राजस्थान में सर्वाधिक 28 प्रश और महाराष्ट्र दूसरे नंबर पर है. साल 1950 की तुलना में क्षेत्र घटा है, लेकिन उत्पादन तिगुना हो गया है. भारत की अनुशंसा पर मिलेट वर्ष मनाया यूएनओ ने मान्य किया है. भविष्य में मिलेट्स जागरूकता, पोषण आहार जागृति, मूल्य वर्धन, अंतरराष्ट्रीय स्तर पर आपूर्ति, स्टार्ट-अप, उत्पादन क्षेत्र बढ़ाने और नीतिगत निर्णय लेने के लिए सात सूत्र बनाए गए हैं.

TheHitavada

Nagpur City Line | 2023-02-14 | Page- 5
ehitavada.com

Two-day convention on Millet from Feb 15

ON THE occasion of 'Amrit Mahotsav', Millet Action Group of Visvesvaraya National Institute of Technology (VNIT), National Institute of Women Child and Youth Development and Directorate of Cotton Development (Ministry of Agriculture and Farmers Welfare) has organised 'Central India Convention on Millets' on February 15 and 16. The initiative is supported by Bharat Tech Foundation and Think India VNIT Chapter. The conven-

tion will be inaugurated at the hands of Dr Vipin Itankar, District Collector; Dr Pramod Padole, Director, VNIT; Rajesh Malviya, Chief Functionary of National Institute of Women Child and Youth Development and Dr A Waghmare, Director, Directorate Cotton Development. In this Convention, a collective declaration will be made by discussing the future strategy for the promotion, conservation and marketing of millet for the next 10 years.

LOKMAT TIMES

'Millets are hidden treasure of India'

IIMR chief scientist at National Millets Conference

LOKMAT NEWS NETWORK
NAGPUR

Around 80% of human diseases are caused by wrong eating style and wrong diet. Millets are coarse grains like sorghum, bajra, ragi, which contain a lot of nutrients.

This year, celebrating the International Year of Millets, the world has also realised the importance of traditional food. India has a hidden treasure of nutritional food in the form of millets, according to Indian Millets Research Institute (IIMR) chief scientist Dr Rajendra Chapke.

Under International Millets Year 2023, National Millets Conference has been organised at Visvesvaraya National Institute of Technology

(VNIT), Directorate of Cotton Development, Ministry of Agriculture and Farmers Welfare, Government of India and Bharat Tech Foundation.

Director of VNIT Dr Pramod Padole, Director of Cotton Dr A L Waghmare, Head of Chemical Engineering Department Prof. Sachin Mandavane, president of Shetkari Samiti Satara Vijay Mule, R K Malviya of New Seeds were present. Dr Chapke believes that the responsibility of promotion of millets is on the young generation and women.

He assured that VNIT was ready to cooperate for the processing industry of millets by integrating the traditional knowledge and technology of millets. The programme was conducted by Dr Ipshta Chakrabarty while Dr Anupama Kumar pro-

India produces 20% of world's total millets

In the world, 891 lakh tonnes of millets are produced in 735 lakh hectares, and India has the highest production of 20%. India produces 16.3 lakh tonnes of millets in 13.8 lakh hectares, which is 1% of other food grains. Rajasthan has the highest percentage of 28% and Maharashtra is second. He said that although the area under cultivation has decreased compared to 1950, production has tripled.

posed vote of thanks. Dr Waghmare described the 7-point programme prepared by the Centre for the propagation of millets under the Millet Year. UNO agreed to celebrate Millet Year on India's recommendation.

श्री अन्न अधिवेशनात सात ठराव पारित

देशोन्नती वृत्तसंकलन...

नागपूर ■ केंद्रीय कृषी कल्याण मंत्रालय, विश्वेश्वर्या इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजीचा मिलेट एक्शन ग्रुप आणि नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ बुमन, चाइल्ड एंड युथ डेव्हलपमेंटच्या वतीने व्हीएनआयटीच्या प्रांगणात आयोजित दोन दिवसीय 'श्री अन्न' अधिवेशनाच्या समारोपीय सत्रात भरडधान्य पोषण आहाराला गतवैभव

▶▶ केंद्रीय कृषी मंत्रालयाला पाठवणार

प्राप्त करून देण्यासंदर्भात सात महत्वाचे ठराव घेण्यात आले. हे ठराव केंद्रीय कृषी मंत्रालयासोबतच सार्वजनिक अन्न पुरवठा मंत्रालयालाही सादर केले जाणार असून त्या माध्यमातून भरडधान्याचा समावेश शिधापत्रिका (रेशनकार्ड) स्तरावर करता यावा, यासाठी प्रयत्न केले जाणार आहेत.

समारोपीय कार्यक्रमासाठी वसंतराव नाईक राज्य विस्तार व्यवस्थापन संस्था (वनामती) च्या संचालिका मिताली सेठी प्रमुख पाहुण्या होत्या. व्यासपीठावर व्हीएनआयटीच्या केमिकल इंजिनियरिंग विभाग अध्यक्ष डॉ. सचिन मांडवगणे, युसीडचे राजेश मालविय, कापूस विकास परिषदेचे

व्हीएनआयटी राबविणार एक्शन प्लान

देशभरातील २४२ हॉटेल मॅनेजमेंट कॉलेजशी टायअप करून व्हीएनआयटी लवकरच एक श्री अन्न (भरडधान्य) रेसिपीचे मॉडेल विकसित करणार आहे. थिंक इंडिया या प्लॅटफॉर्मच्या माध्यमातून देशभरातील भरडधान्य रेसिपीचे एकत्रिकरण करून त्याचे पुस्तक रूपात प्रकाशन केले जाणार असून येत्या जागतिक महिला दिनी व्हीएनआयटीमध्ये मिलेट रेसिपी स्पर्धा घेणार आहे.

संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे प्रामुख्याने उपस्थित होते.

धोरणे राबविणाऱ्यांनी जमिनीवरील वास्तविकता समजून घेतली पाहिजे, असे नमूद करीत मिताली सेठी म्हणाल्या, भारतीय संस्कृतीत भरडधान्याचा समावेश होता. मात्र जागतिकीकरणामुळे ओघात तो मागे पडला. याचे आहारातील महत्त्व पटवून देण्यासाठी निर्णय प्रक्रियेतील प्रत्येक घटकाला एकाच व्यासपीठावर आणणे गरजेचे आहे. डॉ. वाघमारे म्हणाले,

भरडधान्याचा वितरण व्यवस्थेत समावेश करण्यासंबंधी सरकारने कापूस विकास संस्थेवर नोडल संस्था म्हणून जबाबदारी सोपविली आहे. त्यामुळे जमिनीवर काम करणाऱ्यांचे प्रस्ताव सरकारदरबारी मांडले जातील. सरकारी, उपक्रम, कार्यालये आणि शैक्षणिक स्तरावरील उपहारगृहांमध्ये मिळणाऱ्या अन्न पदार्थांमध्ये भरडधान्य पोषण आहाराचा समावेश केला तर त्याला राजाश्रय मिळेल, असे मत यावेळी राजेश मालवीय यांनी व्यक्त केले.

मिताली सेठी : 'व्हीएनआयटी'त राष्ट्रीय मिलेट्स परिषदेचा समारोप फायदा मिळेल तरच भरडधान्याची शेती करतील

लोकमत न्यूज नेटवर्क नागपूर : भरडधान्य संवर्धनासाठी केवळ भावनिक, सामाजिक दृष्टिकोन बाळगून फायदा नाही. त्याऐवजी सरकार, सरकारी यंत्रणांनी सोबत येऊन शेतकऱ्यांशी संवाद साधला पाहिजे, समस्या जाणून शेतकऱ्यांची आर्थिक मिल्कत कशी वाढेल यावर धोरण ठरविले पाहिजे. आर्थिक फायदा होईल तर शेतकरी आपोआप मिलेट्सची शेती करतील, असे स्पष्ट मत वनामतीच्या संचालक मिताली सेठी यांनी व्यक्त केले.

व्हीएनआयटी, कापूस विकास संचालनालय, केंद्रीय कृषी व किसान कल्याण मंत्रालय व भारत टेक फाउंडेशन यांच्या वतीने व्हीएनआयटीच्या केमिकल इंजिनियरिंग विभागात आयोजित राष्ट्रीय मिलेट्स परिषदेचा गुरुवारी समारोप झाला. याप्रसंगी कापूस संचालनालयाचे संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे, केमिकल इंजिनियरिंगचे विभागप्रमुख प्रा. सचिन मांडवगणे, निवसिडचे प्रमुख राजेश मालवीय,

मिलेट्स परिषदेच्या समारोप प्रसंगी बोलताना मिताली सेठी व इतर मान्यवर व्हीएनआयटी प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविणार

प्रा. सचिन मांडवगणे यांनी परिषदेतील चर्चा नुसती चर्चा राहणार नसून, मिलेट्सचा रोजच्या आहारात समावेश कसा होईल, अद्ययावत संशोधनाची जोड, प्रक्रिया उद्योगाला चालना देणे, पशुधनाची उत्पादकता वाढविण्यासाठी तंत्रज्ञान विकास करण्यासाठी कृती आराखडा तयार करणार असल्याचे सांगितले. आम्ही भरडधान्याच्या रेसिपीवर जोर देत आहोत. देशातील २४२ हॉटेल मॅनेजमेंटच्या महाविद्यालयांना व्हीएनआयटीशी जोडून प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्याची योजना असल्याचे प्रा. मांडवगणे यांनी स्पष्ट केले.

व्हीएनआयटीच्या मिलेट्स अॅक्शन ग्रुपच्या प्रा. अनुपमा कुमार, प्रा. रत्नेश कुमार प्रामुख्याने उपस्थित होते.

मिताली सेठी यांनी अंगणवाडी व शालेय माध्यान्ह भोजनात भरडधान्याचा अंतर्भाव करण्यापूर्वी व्हीएनआयटी किंवा सरकारी संस्थांच्या कॅटीन व खानावळीमध्ये भरडधान्य खाद्यान्नाचा अंतर्भाव होणे गरजेचे असल्याचे म्हटले.

व्हीएनआयटी व इतर संस्थांनी कृती आराखडा तयार केल्यास वनामती निश्चितच अंमलबजावणीसाठी पुढाकार घेईल, असा विश्वास सेठी यांनी दिला. डॉ. वाघमारे यांनी मिलेट्स बियाण्यांच्या संशोधनासाठी कापूस विकास संस्था नोडल एजन्सी असल्याचे सांगत लोकांशी संवाद साधून केंद्र सरकारला पथदर्शी मॉडेल सादर करणार असल्याचे स्पष्ट केले.

परिषदेतील ठराव

- मिलेट्स बिजबँकेचे डिडोरी मॉडेल देशात प्रचारित करणे.
- बीजबँक एफपीओच्या माध्यमातून विलुप्त होणाऱ्या मिलेट्सचे संवर्धन करणे.
- भारत सरकारने अंगणवाडी, शाळांमध्ये माध्यान्ह भोजनात भरडधान्य बंधनकारक करावे.
- शेतकऱ्यांच्या फायद्यासाठी मिलेट्सचे किमान दर सरकारने निर्धारित करावे.
- रेशन दुकानांमध्येही स्वस्त दरात मिलेट्स उपलब्ध करावे.
- शहरात मिलेट्सची बाजारपेठ व शेतकऱ्यांच्या मार्गदर्शनासाठी कॉमन फॅसिलिटी सेंटर स्थापन करणे.
- उत्पादन वाढविण्यासाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविणे.
- मिलेट्सचा खजिना इतर देशांच्या हाती लागू नये म्हणून कृती कार्यक्रम राबविणे.

भरडधान्याचे छुपे भांडार देशाकडेच

श्रीअन्न महोत्सवात सूर • मिलेट फेस्टिव्हल सुरू

♦ नागपूर, १५ फेब्रुवारी
भारतात भरडधान्याचे सर्वाधिक उत्पादन होते. जगभरात त्याची निर्यात होते. जगाच्या मागणीपैकी २० टक्के मागणी भारत पूर्ण करतो. विशेष म्हणजे भरडधान्याचा पोषण आहार असल्याने याचे भांडार भारतातच असल्याचा सूर श्रीअन्न महोत्सवात सहभागी मान्यवरांच्या चर्चेत व्यक्त झाला.

श्रीअन्न महोत्सवातील प्रदर्शनाची पाहणी करताना डॉ. प्रमोद पडोळे. सोबत पदाधिकारी

२० वर्षात भारत जगाचा मोठा पुरवठादार
देशात ३७५ लाख हेक्टर क्षेत्रफळावर भरडधान्ये उत्पादन घेतले जाते. या जगात भारताचा सर्वाधिक २० टक्के वाटा आहे. केंद्र सरकारने पुढाकार घेतल्याने येत्या २० वर्षात जगाला पोषणयुक्त भरडधान्य पुरवठ्याचा कोंठार असलेला देश बनू शकतो.
- डॉ. ए. एल. वाघमारे, संचालक, कापूस संशोधन परिषद

शरीराच्या संपूर्ण पोषणाची क्षमता
शरीराने संपूर्ण पोषण करण्याची क्षमता भरडधान्यात आहे. भरडधान्याचे खव तरुणांच्या जिनेवर रुजविण्याचे काम गृहिणींनी केले पाहिजे, तरच तिटी सुटू आणि जिनेची होईल असे सांगितले.
- डॉ. राजेश वापके, शास्त्रज्ञ, भरडधान्य विकास संस्था, हैदराबाद

बीज बँक, स्टार्टअपला प्रोत्साहनाची सत्सरस्वती
भरडधान्याला गतवैभव प्राप्त करून देण्यासाठी केंद्र सरकारने सत्सरस्वती मिशन हाती घेतले आहे. भरडधान्याच्या देशी जाणांचे संशोधन, चुपट होणारे भरडधान्य संवर्धन, बीज बँक, वितरण साखळी, मार्केटिंग, दलात साखळी खंडित करणे, स्टार्टअपला प्रोत्साहन हा सत्सरस्वती मिशनचा भाग आहे. यानुसार देवभार भरडधान्य बीज बँक साखळी तयार केली जात आहे.
- राजेश मालवीय, फूसीड

◀(तथा वृत्तसेवा)

व्हीएनआयटीमध्ये श्रीअन्न खाद्य उत्सव

♦ नागपूर, १३ फेब्रुवारी
यंदाचे वर्ष आंतरराष्ट्रीय श्रीअन्न (मिलेट) वर्ष म्हणून साजरे केले जात असून, देश स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव साजरा करीत आहे. त्यानिमित्ताने विश्वेश्वरय्या नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजीच्या (व्हीएनआयटी) मिलेट अॅक्शन ग्रुप, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंट नागपूर या संस्थेचे प्रमुख कार्यकारी अधिकारी राजेश मातावीय तसेच, कापूस विकास संचालनालय नागपूर विभागाचे संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे यांची विशेष उपस्थिती राहिल. १६ फेब्रुवारी रोजी सकाळी ९.३० वाजता 'श्रीअन्न - एक आश्वासक पशुखाद्य' विषयावर सत्र होणार असून, कृती आराखडा तयार करण्यात येणार आहे. दुपारी १ वाजता वनामतीच्या संचालक डॉ. मीताली सेठी यांच्या उपस्थितीत अधिवेशनाचा समारोप रोजी सकाळी ११ वाजता होणार आहे.

व्हीएनआयटीच्या केमिकल इंजिनीयरिंग विभागात होणाऱ्या कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून जिल्हाधिकारी डॉ. विपिन इटनकर यांची उपस्थिती राहणार असून व्हीएनआयटीचे संचालक डॉ. प्रमोद पडोळे यांच्यासह नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंट नागपूर या संस्थेचे प्रमुख कार्यकारी अधिकारी राजेश मातावीय तसेच, कापूस विकास संचालनालय नागपूर विभागाचे संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे यांची विशेष उपस्थिती राहिल. १६ फेब्रुवारी रोजी सकाळी ९.३० वाजता 'श्रीअन्न - एक आश्वासक पशुखाद्य' विषयावर सत्र होणार असून, कृती आराखडा तयार करण्यात येणार आहे. दुपारी १ वाजता वनामतीच्या संचालक डॉ. मीताली सेठी यांच्या उपस्थितीत अधिवेशनाचा समारोप होईल.
◀(तथा वृत्तसेवा)

'मिलेट मिक्स'ला विद्यार्थ्यांचा उत्साही प्रतिसाद

श्री अन्न खाद्यपदार्थाचा घेतला आस्वाद

भरडधान्यापासून निर्मित पदार्थ खाण्याचा विद्यार्थ्यांचा हा उत्साही प्रतिसाद

मोठ्या प्रमाणात प्लाष्ट प्रोटीन असून, कोणत्याही गोड व खान पदार्थाचे पोषण मूळ ३० टक्क्यां वाढवण्याची त्यात क्षमता आहे. दुग्ध, लहसुन, मूठी, कापू केळ, गुण पोषण मोकळ, डॉर, पिरा, शक्याळ अंश गोड पदार्थाचे तसेच, चकल सांबारखोडी, इन्दी, दोस, आप सांभार वडा, सावदाणा वडा, उपपकोडे, पुरी, पढाटे, पालीपौऱ उकडपंडी, असे खारे पदार्थ या मिलेट मिक्सचे अधिक पीढक होताने. मिलेट मिक्सपुक्त पदार्थां खाद्य उत्सव बुधवारी व्हीएनआयटी परिसरात आयोजित करण्यात आला होता. या खाद्य उत्सवातील पदार्थां विद्यार्थ्यांनी मनसोक्त आनंद घेतले अनेक फूड उद्योगांमधी उद्योजकांनीदेखील या उत्सवाला रं दिते.
◀(तथा वृत्तसेवा)

यातील एक मिक्स गोड पदार्थांमध्ये वापरण्यायोग्य असून दूध मिश्रण खाण्या पदार्थांमध्ये वापरले जाते. डॉ. इंसिता चक्रवर्ती हे प्रकल्प दाद्रे यांच्या मर्तीने त्यांनी कृषी अॅग्रीकेल्टर हे स्टार्टअप सुरू केले असून, त्या माध्यमातून हे 'मिलेट मिक्स' विक्रीसाठी उपलब्ध करून देण्यात आले आहे. डॉ. शैला देवतळे दाद्रे यांच्या मर्तीने त्यांनी कृषी अॅग्रीकेल्टर हे स्टार्टअप सुरू केले असून, त्या माध्यमातून हे 'मिलेट मिक्स' विक्रीसाठी उपलब्ध करून देण्यात आले आहे. डॉ. शैला देवतळे दाद्रे यांच्या मर्तीने त्यांनी कृषी अॅग्रीकेल्टर हे स्टार्टअप सुरू केले असून, त्या माध्यमातून हे 'मिलेट मिक्स' विक्रीसाठी उपलब्ध करून देण्यात आले आहे.

व्हीएनआयटी तरुणांचा असाही डंका बहुधा राज्यातील पहिला न्यूट्री फूड स्टार्टअप प्लॉट

आनंद करतूरे | नवराष्ट्र

असा आहे स्टार्टअप

नागपूर, केंद्र सरकारने मिलेट्स अर्थात भरडधान्याचा प्रकल्प हाती घेऊन अवघे काही महिने झाले असतील. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या पुढाकाराने नवी दिल्लीत झालेल्या मिलेट्स शाही मेजवानीनंतर देशापातळीवर मिलेट्सची चर्चा सुरू झाली. मात्र अवघ्या काही महिन्यांमध्ये त्याला स्टार्टअपपर्यंत पोचविण्याचे पहिले श्रेय मात्र महाराष्ट्राने आणि त्यातल्या त्यात आपल्या नागपुरने पटकळवले आहे. विश्वेश्वरय्या इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजीच्या रसायनशास्त्र विभागातील तरुण संशोधकांच्या टीमेने अहाराज मेहत करीत भरडधान्यातले पोषक तत्व शोषून त्यावर प्रक्रिया करीत हेथ्य मिक्स मिलेट्स आणि न्यूट्री मिक्स मिलेट्स सारखे कितीतीर पोषक रेडी टू यूज अन्न पदार्थ बाजारात आणले आहेत. अगदी सामान्यांनाही परवडेल अशा दरमंमध्ये हे सकस अन्न सोप्याल मिडियारम अत्यावधितच लोकप्रिय देखील झाले आहे.

पोषण रेडी टू यूज फूड स्टार्टअप ठरला आहे. व्हीएनआयटीतील संशोधक डॉ. सचिन मांडवणकर यांच्या प्रोत्साहनाला प्रयत्नांची जोड देत तरुण शास्त्रज्ञ डॉ. शैला देवतळे, इंसिता चक्रवर्ती आणि संशोधक प्रफुल्ल दाद्रे यांनी तयार केलेले हे रेडी टू यूज मिलेट्स फूड वापरून तुरही कुडलाही गोड, खारा अथवा चविट पोषक खाद्य पदार्थ घरच्या घरी तयार करू शकता. रोजच्या नारट्याचा अविभाज्य घटक बनलेली इडली, दोसा, उत्तपाम, आप्णे

व्हीएनआयटीच्या तरुण संशोधकांनी त्या केलेल्या या रेडी टू यूज स्टार्टअपमिळी हेल्थमिक्समध्ये रागी, कुटकी, केमनी, र आणि सावावा समवेत आहे. याचा वापर करून तुरही कुडलाही रुचकर, आनंदकार, खार आणि अवघलेले इडली दोसा वापरून भजी, वडेच नाही तर वेदमयी सांबारखोडी वापरून ते दिवाळीतले शेंब - चकली विखाद्य सारखे पदार्थ तयार करू शकता. तर न्यु मिक्समिळीत रागी, कुटकी, केमनी, राळा, सावा आणि बाजरीचे समवेत असलेल्या पदार्थांपासून कुडलाही गोड पदार्थ तयार करून घरीत सकस गोडवा आणू शकत

स्क्राक

'श्रीअन्न' वर दोन दिवसीय अधिवेशन उद्यापासून

नागपूर | यंदाचे वर्ष आंतरराष्ट्रीय 'श्रीअन्न' (मिलेट) म्हणून साजरे केले जात आहे. त्यानिमित्ताने विश्वेश्वरय्या नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी (व्हीएनआयटी) च्या मिलेट अॅक्शन ग्रुप, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंट नागपूर आणि कापूस विकास संचालनालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'श्रीअन्न' विषयावर १५ व १६ फेब्रुवारी २०२३ दरम्यान दोन दिवसीय अधिवेशनाचे आयोजन करण्यात आले आहे. अधिवेशनाला भारत टैक फाउंडेशन व थिंक इंडिया व्हीएनआयटी चॅंजर या संस्थांचे ही सहकार्य लाभत आहे. अधिवेशनाचे उद्घाटन बुधवारी (ता. १५) सकाळी ११ वाजता होणार आहे. कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून जिल्हाधिकारी डॉ. विपिन इटनकर, व्हीएनआयटीचे संचालक डॉ. प्रमोद पडोळे, इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंटचे प्रमुख कार्यकारी अधिकारी राजेश मालवीय, कापूस विकास संचालनालय नागपूर विभागाचे संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे उपस्थित राहिल. गुणवत्ता वृद्धी करणारी उत्पादने, प्रक्रियेसाठी लागणारी उपकरणे, शेतकर्यांची गटचर्चा, सादरीकरण इत्यादी विविध सत्रे होतील. गुरुवारी (१६) सकाळी ९.३० वाजता 'श्रीअन्न - एक आश्वासक पशुखाद्य' विषयावर सत्र होणार आहे. दुपारी १ वाजता अधिवेशनाचा समारोप वसंतराव नाईक स्टेट ऑग्रिकल्चर एक्सपॅशन मॅनेजमेंट ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट (वनामती) नागपूरच्या संचालक डॉ. मीताली सेठी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत होईल.

नागपूर | यंदाचे वर्ष आंतरराष्ट्रीय 'श्रीअन्न' (मिलेट) म्हणून साजरे केले जात आहे. त्यानिमित्ताने विश्वेश्वरय्या नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी (व्हीएनआयटी) च्या मिलेट अॅक्शन ग्रुप, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंट नागपूर आणि कापूस विकास संचालनालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'श्रीअन्न' विषयावर १५ व १६ फेब्रुवारी २०२३ दरम्यान दोन दिवसीय अधिवेशनाचे आयोजन करण्यात आले आहे. अधिवेशनाला भारत टैक फाउंडेशन व थिंक इंडिया व्हीएनआयटी चॅंजर या संस्थांचे ही सहकार्य लाभत आहे. अधिवेशनाचे उद्घाटन बुधवारी (ता. १५) सकाळी ११ वाजता होणार आहे. कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून जिल्हाधिकारी डॉ. विपिन इटनकर, व्हीएनआयटीचे संचालक डॉ. प्रमोद पडोळे, इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंटचे प्रमुख कार्यकारी अधिकारी राजेश मालवीय, कापूस विकास संचालनालय नागपूर विभागाचे संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे उपस्थित राहिल. गुणवत्ता वृद्धी करणारी उत्पादने, प्रक्रियेसाठी लागणारी उपकरणे, शेतकर्यांची गटचर्चा, सादरीकरण इत्यादी विविध सत्रे होतील. गुरुवारी (१६) सकाळी ९.३० वाजता 'श्रीअन्न - एक आश्वासक पशुखाद्य' विषयावर सत्र होणार आहे. दुपारी १ वाजता अधिवेशनाचा समारोप वसंतराव नाईक स्टेट ऑग्रिकल्चर एक्सपॅशन मॅनेजमेंट ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट (वनामती) नागपूरच्या संचालक डॉ. मीताली सेठी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत होईल.

नवराष्ट्र

व्हीएनआयटीमध्ये 'श्रीअन्न' विषयावर २ दिवसीय अधिवेशन

उद्या जिल्हाधिकार्यांच्या हस्ते उद्घाटन

श्रीअन्न खाद्य उत्सव'चे आकर्षण बुधवारी दुपारी ५ वाजता 'श्रीअन्न खाद्य उत्सव'चे उद्घाटन आयोजित करण्यात आले असून याने सत्रे सुरू झाले. यानिमित्त विश्वेश्वरय्या नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजीच्या (व्हीएनआयटी) मिलेट अॅक्शन ग्रुप, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंट नागपूर व भारत सरकारच्या कापूस विकास संचालनालय नागपूर विभागाचे संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे उपस्थित राहिले. गुरुवारी सकाळी ९.३० वाजता 'श्रीअन्न - एक आश्वासक पशुखाद्य' विषयावर सत्र होणार असून श्रीअन्नच्या प्रसार व प्रचारसाठी कृती आराखडा तयार करण्यात येणार आहे. समारोप वनामतीचे संचालक डॉ. मीताली सेठी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत होईल. अधिवेशनात तरुणांच्या उदात्त वृत्ती आणि पशुखाद्य उद्योगात काम करणाऱ्या उद्योजकांशी संवाद साधण्याचा उद्देश आहे.

नागपूर, चालू वर्ष आंतरराष्ट्रीय श्रीअन्न (मिलेट) वर्ष म्हणून साजरे केले जात आहे. सोबतच देश खालत्याचा अमृत महोत्सवदेखील साजरा करीत आहे. यानिमित्त विश्वेश्वरय्या नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजीच्या (व्हीएनआयटी) मिलेट अॅक्शन ग्रुप, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंट नागपूर व भारत सरकारच्या कापूस विकास संचालनालय नागपूर विभागाचे संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे उपस्थित राहिले. गुरुवारी सकाळी ९.३० वाजता 'श्रीअन्न - एक आश्वासक पशुखाद्य' विषयावर सत्र होणार असून श्रीअन्नच्या प्रसार व प्रचारसाठी कृती आराखडा तयार करण्यात येणार आहे. समारोप वनामतीचे संचालक डॉ. मीताली सेठी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत होईल. अधिवेशनात तरुणांच्या उदात्त वृत्ती आणि पशुखाद्य उद्योगात काम करणाऱ्या उद्योजकांशी संवाद साधण्याचा उद्देश आहे.

श्रीअन्न खाद्य उत्सव'चे आकर्षण बुधवारी दुपारी ५ वाजता 'श्रीअन्न खाद्य उत्सव'चे उद्घाटन आयोजित करण्यात आले असून याने सत्रे सुरू झाले. यानिमित्त विश्वेश्वरय्या नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजीच्या (व्हीएनआयटी) मिलेट अॅक्शन ग्रुप, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ विमेन चाइल्ड अॅण्ड यूथ डेव्हलपमेंट नागपूर व भारत सरकारच्या कापूस विकास संचालनालय नागपूर विभागाचे संचालक डॉ. ए. एल. वाघमारे उपस्थित राहिले. गुरुवारी सकाळी ९.३० वाजता 'श्रीअन्न - एक आश्वासक पशुखाद्य' विषयावर सत्र होणार असून श्रीअन्नच्या प्रसार व प्रचारसाठी कृती आराखडा तयार करण्यात येणार आहे. समारोप वनामतीचे संचालक डॉ. मीताली सेठी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत होईल. अधिवेशनात तरुणांच्या उदात्त वृत्ती आणि पशुखाद्य उद्योगात काम करणाऱ्या उद्योजकांशी संवाद साधण्याचा उद्देश आहे.

Participation

Back Desk Participants		Front Desk Participants	
FPO	<p>Western Maharashtra</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turkewadi Vibhag Nachani Shetkari Utpadak Producers Co. Ltd. Dist- Kolhapur ▪ Kadgaon Vibhag Nachani Producers Co. Ltd Dist- Kolhapur ▪ Taradgaon Vibhag Jwari Producers Co. Ltd, Dist- Satara ▪ Khatav Vibhag Jwari Producers Co. Ltd, Dist- Satara ▪ Gondawale Vibhag Jwari Farmers Producer Company Ltd. Ta- Dist- Satara <p>Madhya Pradesh</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Doganafal Kisan PCL Dist- Dindori ▪ Karanjiya FPCL Karanjiya Dist-Dindori <p>Chhattisgarh</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gariaband Tribal Farmer Producer Company Limited ▪ Amarkantak Tribes Farmer Producer Company Limited 	Govt. Officials	<ul style="list-style-type: none"> ▪ SDAO- Dept of Farmer Welfare & Development Dist Dindori (MP) ▪ Sr.GM- VMDDP(NDDB) ▪ Dept. of Animal Husbandry
SHG	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tejswini Nari Chetana Women Federation Mehadwani Dist- Dindori 	Service Providers	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sanjivani Agro. Machinery Nagpur
Farmers	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Millet Producers (Kodo, Kutki, Ragi, Sorghum, Sawa , Bajra etc) 		
Activist & Professionals		Subject Experts	
Development	<ul style="list-style-type: none"> ▪ NGO-Network Partners ▪ Gramayan Pratishthan Nagpur ▪ Triveni Foundation Amravati 	Scientist	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ICAR-IIMR Hyderabad ▪ Research Scientist VNIT
Consultant	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karmayogi Consultancy 	Academics	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Professors ▪ Students ,Dept. of

	Services Pvt. Ltd. Amravati <ul style="list-style-type: none"> ▪ International Advisor ▪ Technical Advisor 		Chemical Engg.VNIT
Health Expert	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dietician (Health Studio Chandrapur) ▪ Nutritionist 	Investigators	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Research Officer ▪ Millet Action Group ▪ Merino Innovation Centre ▪ Think India VNT Chapter
Key Mentors			
Dr. Pramod Padole	Director- VNIT Nagpur	Mrs. Mitali Sethi (IAS)	Director VANAMATI Nagpur
Dr. Rajendra Chapke	Principal Scientist- ICAR-IIMR Hyderabad	Dr. V. Shridhar	Sr. General Manager- NDDB
Dr. R.B. Thakre	International Consultant, Agriculture Research	Dr. S.B. Kawitkar	HOD, College of Veterinary Nagpur
Dr. K.C. Malhotra	Ex. Director- Indian Statistic Institute-GOI	Dr. Sachin Mandavgane	HOD (Dept. of Chemical Engg.), VNIT Nagpur
Mr. Rajesh Malviya	Vice-president NIWCYD Nagpur	Dr. A.L. Waghmare	Director- Directorate of Cotton Development (MoA-GOI)
Dr. Shweta Deotale	Research Officer, Merino Innovation Center, VNIT Nagpur	Mr.C.R.Ahirwar	SDAO- (Dept of Farmer Welfare & Development.,Dindori District MP)
Dr. Anupama Kumar-	HOD , Dept, of Chemistry, VNIT Nagpur	Mr. Sanjay Kshirsagar-	Director, Sanjivani Agro. Machinery, MIDC Hingna

Session Schedule

Sessions	Topic	Chief Mentor & Facilitators
Day-1:- 15th Feb 2023		
Session-1	Inauguration of Convention & Millet Stall	Dr. Pramod Padole-Director VNIT Nagpur
	Introduction and Purpose of Convention	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dr. Sachin Mandavgane-HOD ,Che. Engg. VNIT Nagpur ▪ Mr. Rajesh Malviya- Chief Functonary, NIWCYD Nagpur ▪ Mr. Vijay Mule-Director, FPO Satara

	Millet Landscape & Overview (PPT)	Dr. Shweta Deotale-Research Officer- Merino Innovation Centre, VNIT Nagpur
	Mechanization for Millet Processing	Mr. Sanjay Kshirsagar-Director, Sanjivani Agro.Machinery MIDC Higna
	Importance of Millet in Diet & Global Overview on Millet	Dr.R.B.Thakre- International Advisor, Agri. Research
Session-2	Millet –Treasure of India	Dr. Rajendra Chapke- Principal Scientist-ICAR-IIMR Hyderabad
	Open Discussion (Q &A)- Participants & Experts	Facillitation- Dr. Anupama Kumar- HOD Dept of Chemistry , VNIT Nagpur Mr. Rajeshkumar Malviya
	Millet's Seven Principles	Dr.A.L.Waghmare-Director, Cotton Development , MoA-GOI
	Tribes & Millets	Mr. C.R. Ahirwar-SDAO, Dept. of Farmer Welfare & Development Dist- Dindori (MP)
	“Shri Anna” Food Festival	Action Millet Group & Merino Innovation Centre , VNIT Nagpur
Day-2:-16th Feb 2023		
Session-3	Millet as a Nutritious Cattle Feed & National Livestock Mission	Dr. V. Shridhar-Sr. General Manager, VMDDP(NDDB)
	Quality Breed for Quality Product – Livestock Development	Dr. S.B.Kawitkar- HOD, College of Veterinary ,Nagpur
	Millets Conservation and Production	Dr. K.C. Malhotra-Ex.Director, Indian Statistic Institute , Calcutta
	Role of Govt. in Millet Promotion	Mr. Mitali Sethi (IAS)-Director, VANAMATI,Nagpur
	Millet Song	Mrs. Ujijarobai & Team
	Open Discussion(Q &A)-Problem statement, Remedial measures, Recommendations, Suggestions, Resolutions & Way forward (Collective Action)	Facilitation- Mr. Rajeshkumar Malviya, Dr. Sachin Mandavgane
	Concluding	Mr. Rajeshkumar Malviya
	Documentation	Mr. Bhalchandra Gawande-Director, Karmayogi Consultancy Services Pvt.Ltd. Amravati
	Vote of Thanks	Dr. Anupama Kumar
	Program Arrangement	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Millet Action Group & Team of Students ,VNIT Nagpur ▪ Staff of NIWCYD, Nagpur

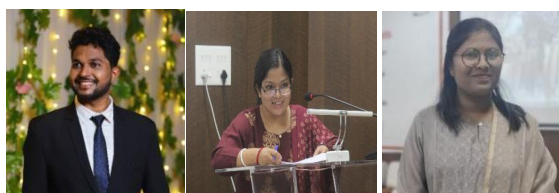
Special Assistance

Millet Action Group & Merino Innovation Centre VNIT Nagpur

Millet Action Group VNIT Nagpur

Millet Action Group played important role to host the convention. The group is working on Research & Development of Millets with advance technology, usable in making the bi-products of millets and how to enrich it for nutritional security. The Group taking keen efforts to make trends of millets in the consumer's.

Merino Innovation Centre VNIT Nagpur

Merino Innovation Centre who is involved in Bio-technology research work and doing well on it. During the convention on millets, MIC hosted a food fair and introduced the millet mix products & use of it in millet recipes.

Anchoring:-

Dr. Ipsita Chakravarty – Research Scientist VNIT Nagpur

Dr. Ipsita Chakravarty is a Scientist at VNIT & Member of Merino Innovation Centre. She played important role during Convention by introducing key purpose of event & briefing important actionable message given by mentors through this convention.

In Inauguration session, she presented her own composed poetry on Millet who inspired the all participants and messaged about the need & important of millets now a days.

Vote of Thanks:-

Dr. Anupama Kumar- HOD Dept. of Chemistry VNIT Nagpur

Dr. Anupama Kumar is a Professor at VNIT. She is one of the member of Millet Action Group. She passed her gratitude to all participants who took active part in the 2 days Central India Convention on Millets. She conduct the valedictory session & expressed vote of thanks to all those Mentors, Scientists, Dieticians, FPO members, SHG Leaders, Investigators, Service Providers, Consultant, Subject Experts, Advisors, Member of MAG , MIC VNIT, Students , Staff of NIWCYD & all those who played their role direct & indirectly to make this convention successful. She expressed Special thanks to Media Representatives who introduced & aware the community on millets through News coverage.

Special Thanks

Print & Electronic Media

- Lokmat
- Sakal
- Tarun Bharat
- Nagpur Smachar
- Lokmat Samachar
- Times
- Navrashtra
- The Hitvada
- Lokmat Times
- Deshonatti
- Loksatta
- UCN News
- Aawaz India TV
- IBM TV9
- AB Marathi News
- NAGPUR INFO
- The Times of India
- The Live Nagpur
- National Web Media

Today, we are living in a society where information is everything, it naturally shapes that we are living in an information society, where the media is the strapping tool of communication and connectivity. The media plays an active role in social and personal life.

Print & Electronic Media are the key source of information dissemination and generating awareness among the people for the well being of society. It is important column of democracy and can play crucial role in the behavioral change.

The representative of media in the convention played their role with responsibility and spread over the message of convention to connect the community in the mission of millets.

Starting Journey with Millet Mission for Nutritional Security of Nation

“Coming Together Is Beginning,

Keeping & Thinking Together Is Progress And

Working Together Is Success”

Report Compiled by:-

Karmayogi Consultancy Services Pvt. Ltd. Amravati

[Email-kcs.bhalchandra@gmail.com](mailto:kcs.bhalchandra@gmail.com)

Cell-9922649474

THANKS!!!

Links

[Millet News-\(TOI\)](#), [Video Clip of Millet Convention -\(National Web Media\)](#), [Millet News-\(The Live Nagpur\)](#),
[Premier-Millet Convention](#), [Ujjarobai-Forest Crusadar-\(Dainik Bhaskar\)](#)